

УИЛЯМ САРОЯН БРАТЪТ НА БИЛ МАКДЖИЙ

Превод от английски: Нели Константинова, 1971

chitanka.info

Момчето се чувстваше много самотно, защото пак се беше сбило. И загуби. Само че този път от момиче. Чувстваше се и разгневено, тъй както е разгневен огънят. И замръзнало, както ледът на Северния полюс. И ранено, както се чувства хубаво животно в капан, уплашено и без свобода.

Беше много неща в едно, но предимно момчето на стола във всекидневната. Животно с чудесни очи, като млад тигър, удивен от хитрия капан.

Натупа го едно момиче с лунички по цялото лице и с ябълка в мръсната си ръка.

Но не се разплака, тъй както не се разплаква и малкият носач с премногото багаж, който непрекъснато изпуска ту един, ту друг куфар, все повече губи сили, залита и едва успява да се задържи на крака. Виждал го бе със собствените си очи — онова негърче, което носеше кожените куфари на собствения му баща, а собственият му баща дори не го и забелязваше, камо ли да посегне поне малко да му помогне. Бе сърдит, засрамен и самотен, но не се разплака. Дясното му око бе насинено, а горната устна — разцепена и подпухнала.

— Ще го пипна аз това момиче — закани се той. — Както и да се казва, ще го намеря.

Бе стоял пред къщата на Бил МакДжий, гледаше разнебитените стъпала, мислейки, че трябва да се поправят, и никому не се бъркаше, когато дочу как някой ухапва ябълка. Обърна се и видя момчето с луничките. Беше голяма — осем, а може би и деветгодишна, свирепа, не се усмихваше. Погледна я, без да продума, и се заслуша как зъбите ѝ ухапват крехката ябълка. Нищо не каза, защото често излизаше, че се е обадил не на място. Беше много опасно.

— Знам кой си — рече момичето.

Гласът ѝ беше писклив и недружелюбен и му мина през ум, че тя живее на някое дърво или в пещера. Ако живее по дърветата, сигурно ще е някъде по върхарите; ако е в пещера, сигурно под сянката на някой близък храст, за да не я забелязват орлите и кукумявките.

— Да — рече тя, — знам кой си ти.

— Не знаеш — каза той. (Откъде можеше да знае?)

— Знам — продължи момичето с ябълката. — Ти си момчето, което е различно.

— Не съм.

— Да, различен си. Дори името ти е различно.

— Не, не е.

— Казваш се Поет Коб, а няма такава име.

— Ед се казвам.

— Ед чий?

— Ед МакДжий.

— Ед МакДжий! — възкликна луничавата. — Бил МакДжий няма брат.

— Аз съм братът на Бил МакДжий — каза момчето. — Аз съм неговият брат Ед.

— Нищо подобно не си — заяждаше се момичето. — Ти си лъжец. Ти си Поет Коб. И си на шест години. Майка ти е актриса, а баща ти предава поезия в Градския колеж.

— Вземи си думите назад — рече той.

— Какво да си взема назад?

— Всичко това.

— Всичко това е истина — рече момичето.

— Всичко това са лъжи. Вземи си ги назад.

— Няма!

— Тогава на ти тебе!

Той стисна пестници и се хвърли към нея с всичка сила, но не я улучи, загуби равновесие, подхлъзна се и падна.

Скочи веднага, за да поднови нападението си, но в този миг забеляза, че пред къщата на Бил МакДжий спира линейка. Напълно забрави, че е ядосан, замисли се за линейката и какво ли търсеше пред дома на Бил МакДжий и тогава нещо твърдо като камък го удари по окото и го ослепи. Падна, удари се унизително, скочи отново на крака и заудря с две ръце в посоката, където смяташе, че е момичето. Но тя не беше там.

Тъкмо взе да проглежда, макар и много зле, получи нов удар, този път в устата и отново бе повален.

Когато се изправи и можеше отново да вижда, момичето си бе отишло, а двамата мъже от линейката сега стояха пред вратата на МакДжий.

Видя момичето да се отдалечава по улицата, продължавайки да яде ябълката си. Окото го болеше силно, устата му кървеше.

— Казвам се Ед МакДжий — каза той тихичко.

Говореше на злюбното момиче, което бе се отървало тъй лесно. Говореше на майка си, на баща си, на мисиз МакДжий, на Бил, на злюбното момиче и на себе си. Отиде до вратата при двамата мъже и попита:

— Какво има?

— Нещастен случай. А с *теб* какво е станало?

— Какъв нещастен случай?

— Ти по-добре се прибери у дома.

— Тук живея. Какъв нещастен случай?

— Много сериозен.

Вратата се отвори и той видя мисиз МакДжий. Веднага разбра, че се е случило най-лошото нещо на света. Мисиз МакДжий носеше Бил на ръце, но сега той изобщо не приличаше на Бил. На нещо друго приличаше.

— Какво има? — попита той мисиз МакДжий.

— Мисля, че се е удавил — отвърна мисиз МакДжий. — Беше влязъл в банята да се изкъпе, защото смятахме да идем да се помолим, и той трябва да се е подхлъзнал, ударил си е главата и се удавил. — Тя подаде дребното телце, завито в балтон, на единия от мъжете. — Сложих му тук това палто, на баща му е, та да му държи топло — каза тя. — Удавен ли е Бил?

В думите и в поведението на мисиз МакДжий не се долавяше никакво вълнение. Говореше и се движеше тъжно, както по залез е тъжна една крава, загледана в потъващото слънце, без да има какво да прави. Гласът ѝ беше тих и тъжен и изглежда не знаеше какво да каже.

Единият от мъжете — не този, който държеше Бил — поиска да разбере всичко.

— Всеки път ли като отивате на молитва, се къпе? — попита той.

— Да — отвърна мисиз МакДжий. — Всеки път.

— А колко често ходите? — продължи той. — Два пъти седмично?

— Не. Ходим веднъж в годината, на неговия рожден ден — каза мисиз МакДжий. — Отиваме да се помолим един за друг и за всеки друг, за когото се сетим. После се отбиваме в дръгстора за сладолед и се връщаме пеш у дома, защото рожденият му ден е през август, когато е приятно да се разхождаш вечер, само че той трябва да се е подхлъзнал и си е ударил главата. Удавил ли се е?

През цялото време момчето стоеше там, слушаше мисиз МакДжий и мъжете и гледаше ту към тях, ту към Бил.

Мисиз МакДжий погледна към него, сякаш той е единственият човек на света, когото познава и наистина зачита, и каза:

— Бил се е удавил, Поет.

— Аз съм Ед — каза тихо момчето. — Ед МакДжий. Братът на Бил МакДжий. — Говореше толкова тихо, че никой не го чу.

— Загубихме Бил — каза мисиз МакДжий. — Какво ще правим сега?

— Аз съм Ед — повтаряше той. — Аз съм брат на Бил. Бил беше мой брат през целия си живот.

— Щяхме да празнуваме рождения му ден като миналата година — каза мисиз МакДжий. — Удавен ли е Бил? — попита пак тя единия мъж.

— Удавил се е — потвърди той.

Момчето остана там през цялото време. Остана там и когато цялата къща се напълни със съседни и мисиз МакДжий бе единствената жена в къщата, която не плачеше. Стоя там, докато си спомни за майка си и баща си и отново му се прииска да не се казва Поет, майка му да е актриса, а баща му — преподавател по поезия.

Върна се у дома и завари баща си и майка си.

Майка му бе красива и млада и той просто не разбираше защо не е като майката на Бил, която макар да не беше нито красива, нито млада, нито играеше в театъра, нито беше интелигентна, все пак беше майка на Бил, сякаш това да му бъде майка, е било едничкото, за което е мечтала и което е искала да бъде. Баща му също беше най-красивият човек, когото познаваше, енергичен и с всичките други чудесни неща, но хич не приличаше на бащата на Бил, както му го бе описала мисиз МакДжий, човек, който е бил шофьор на автобус, докато един ден му омръзнало и напуснал дома, заминал за Лондон или може би някъде още по-далеч, Париж навярно, за да кара там други автобуси.

Когато влезе в апартамента, чийто интериор бе работа на самия Анджелио — човек с женски глас, който имаше навика да целува ръка на майка му и да казва: „Прелест, изключителна прелест“, — майка му се обличаше. Стана й неприятно, че я сварва в такъв вид, изглеждаше страшно развълнувана от нещо, пушеше цигара с блестящо цигаре, а на края се беше задържала много пепел.

— О, Поет! — възкликна тя. — С кого си се бил пак?

— С едно момиче.

— С момиче?

— Да. Не искаше да си вземе назад думите, които ми каза.

— Какво ти каза?

— Че съм бил различен, а аз не съм различен. Каза, че съм бил на шест години. А съм на шест и половина. И каза, че се казвам Поет Коб. А аз се казвам Ед МакДжий.

— Ед МакДжий! Кой е той?

— Братът на Бил МакДжий.

— А кой, за бога, е Бил МакДжий?

— Момчето на мисиз МакДжий.

— О, Поет — възкликна майка му. — Джордж — извика тя, — остави моля те сонета, който пишеш, и обърни малко внимание на сина си.

Видя, че баща му излезе от кабинета си. Държеше лист хартия.

— Ан, чуй това — каза той. — Мисля, че ще ти хареса. За теб е. „О, най-красива красота, най-истинска красота, най-благородна истина...“ — Внезапно млъкна, защото бе забелязал лицето на сина си. — Какво се е случило с него?

— „О, най-сляпа слепота, най-истинска слепота!“ — каза майката. — Пак се е бил. Този път с момиче.

— Е, може би тя го е предизвикала — каза мъжът.

— Да, така е — рече жената. — Казала му, че бил различен. Поет, седни тук. Седни точно тук, на този стол.

Момчето седна на големия стол.

— Виж сега, Джордж — каза майката. — Трябва да се обличам за вечерята. Искам да бъда в най-добрия си вид. — Закъснявам вече, а това може да се окаже най-големият шанс в кариерата ми. Искам да поговорим насаме, докато се обличам. Поет, да седиш там, където си.

— Боли ли те окото? — попита мъжът.

— О, окото не ми боли — каза момчето.

— Не ме боли — поправи го мъжът. — А какво те боли?

— Брат ми се удави.

— Ти нямаш брат.

— Бил МакДжий — каза той. — Той ми беше брат. И се удави.

— Удавил се е — рече мъжът. — Ако смяташ да ставаш поет, трябва да говориш правилно.

— Не смятам да ставам поет. Искам да стана шофьор.

— В такъв случай можеш да говориш, както си искаш. Щом не те боли окото, какво те боли?

— Джордж! — извика майката. — Нямам намерение да закъсняваме, а трябва да поговорим само двамата. Остави моля те за малко Поет и ела тук.

— Разбира се, най-красива красота, най-истинска красота — каза мъжът.

— И престани — рече тя.

— Най-благородна истина. Най-ярка, най-справедлива.

Отиде в другата стая и момчето остана само. „Най-ярка, най-справедлива“. И това наричаха поезия. Удавил се е? Не можеше да бъде. Майка му само така говореше. Той ще спипа онова момиче. Ще й даде да разбере за тази синина на окото му. Ще й даде да разбере, ще му приказва тя, че бил различен! И че не бил Ед, братът на Бил МакДжий.

Седя дълго време, както му бяха заръчали. Чуваше майка си и баща си да говорят за него, за себе си и за някой си Флойд, за когото предполагаша, че ще знае защо иска да бъде Ед МакДжий вместо Поет Коб. Тоя Флойд му дойде до гуша, намрази го.

— Кой е Флойд? — попита той.

— Какво? — попита баща му.

— Кой е Флойд?

— Зигмунд Флойд — отвърна баща му. — Приятел на нашето семейство.

— Зигмунд Флойд! — възкликна майката на Поет. — Не ставай смешен. Поет — извика тя, — мама и татко искат да си поговорят.

— Докога трябва да седя тук?

— Докато ти кажем да спреш.

— Какво да спра.

— Да спреш да седиш.

— Как може да се спре седене? — попита той.

— Престани да задаваш въпроси — рече майка му.

— Защо не ходим да се молим? Те ходят всяка година. А ние защо не ходим?

Никой не му отговори. Чуваше ги да говорят. Не им беше студено, нито бяха самотни, нито ги болеше или нещо подобно. Просто бяха красиви и изискани. Най-ярка, най-справедлива.

— Защо сте ме взели мен, а не някой друг? — попита той. — Вместо някой друг, когото щяхте да обичате? И да го водите всяка година на молитви?

Баща му и майка му пак не отговориха. Продължаваха да приказват.

— Аз ви обичам — рече той. — Защо вие не ме обичате?

Той наистина ги обичаше. Обичаше ги тъй силно, че те никога нямаше да разберат колко ги обича. Обичаше ги тъй, както мисиз МакДжий обича Бил, но те не го обичаха по същия начин.

— Ако не ме обичате така, както аз ви обичам — продължи той, — не искам повече да стоя при вас. Ще ида да живея при мисиз МакДжий.

— О, престани, моля ти се — викна майка му.

— Ще ида да живея при нея — каза той. — Не искам да ставам поет. Не искам да бъда Поет Коб. Такова име няма. Всеки друг си има майка и баща, а не поет и актриска.

— Поет и *актриса* — поправи го баща му.

— А не мъж и жена, които само говорят за Флойд. Защо не сте си взели някой като вас, вместо такъв като мен? Не искахте ли да си вземете?

Майка му и баща му излязоха от стаята и двамата облечени, и двамата красиви, и двамата прекрасни и той ги обичаше толкова много, че те никога нямаше да могат да си представят колко ги обича.

— Трябва да отиваме на вечеря, Поет — каза майка му, — но преди да излезем, искаме да ти кажем нещо, което трябва да знаеш. Ние те обичаме. И татко те обича, и майка те обича. И всички се обичаме един друг. Обичаме красотата и изкуството и всички други неща, за които си струва да се живее.

— Мразя изкуството и красотата — каза той.

— Не, не ги мразиш — рече майка му.

— Всичко мразя.

— Добре, Поет — каза майка му. — Ето и мис Гардън идва да те окъпе и да ти даде да вечеряш.

Тя се обърна към жената и каза:

— Мис Гардън, Поет пак се е бил. Погрижете се за него, ако обичате.

— Добре, мисиз Коб — каза жената.

Родителите на Поет поговориха малко с мис Гардън, после майка му се обърна, взе го в прегръдките си, обсипа главата и лицето му с целувки и прошепна в ухото му:

— Аз те обичам толкова много, мое малко *незначително* момченце.

А баща му каза тихичко:

— Лека нощ, Ед. Лека нощ, Ед МакДжий.

Изведнъж всичко стана хубаво. За първи път баща му и майка му бяха толкова добри и сега ги обичаше повече от всякога.

Когато излизаха, той изчака мис Гардън да отиде в банята да приготви ваната. Като чу водата да тече, изтича през апартамента, втурна се надолу по стълбите, мина през изхода за прислугата да не го забележат и се затича по улицата към къщата на мисиз МакДжий.

Сега улицата беше съвсем пуста и тъмна. Качи се до вратата, почука и след малко мисиз МакДжий отвори. Той каза:

— Той ми беше брат, мисиз МакДжий. Бил беше моят брат.

— Бил се удави — рече мисиз МакДжий.

— Ще идвам всеки ден — продължи той, — защото ми беше брат.

Слезе по стълбата и спря пред къщата.

Мисиз МакДжий излезе от гостната на верандата и застана там, нищо неразбираща — нито изкуството, нито красотата, нито каквото и да било. Тихо простена, а той едва се съдържаше да не заплаче.

Обърна се и тича чак до дома. Мис Гардън се беше ядосала, но все пак се зарадва да го види. Преди да угаси лампата, тя му почете както всяка вечер, но той не я слушаше.

— Защо не ме слушаш? — попита тя.

— Мисля си.

— За какво си мислиш?

— Мисля си за брат ми.

— Ти нямаш брат.

— Взemi си думите назад.

— Взимам си ги.

— Казва се Бил МакДжий и се удави.

— Да.

— И ще ходя да я виждам всеки ден.

— Кого?

— Мисиз МакДжий.

— Добре.

Мис Гардън загаси лампата и излезе на пръсти от стаята, затваряйки вратата зад себе си.

След десетина минути телефонът иззвъня. Беше мистър Коб.

— Да, така е — каза му тя. — Избяга. Ходи някъде и се върна след десетина минути. Мисля, че е много разстроен. Сигурна съм, че мисиз МакДжий съществува и се опасявам, че е загубила сина си.

От другия край в телефонната кабина точно до салона за коктейли, където пиеха преди вечерята, мъжът слушаше внимателно, после каза:

— Ще гледаме да се върнем рано. Надникнете в стаята му след час, час и нещо.

В леглото братът на Бил МакДжий си мислеше за майката на Бил МакДжий, за самия Бил, за това колко добри приятели бяха, и накрая заспа.

Когато на сутринта се събуди, видя че майка му и баща му лежат в стаята на едно легло, направено на пода. И двамата дълбоко спяха. Гледа ги дълго, удивен и възхитен от това, което са направили. По едно време майка му отвори очи и го видя да седи в кревата. Усмихна му се и затвори очи, а той нищо не каза. След малко тя пак отвори очи и се усмихна.

— Не искаш ли да дойдеш тук при мама и татко? — попита тя.

Той скочи от кревата, а тя му помогна да се вмъкне между тях в леглото, което си бяха направили на пода. Там беше чудесно и съвсем друго. Момченцето се засмя и очите му трепкаха от радост.

— Мое малко незначително момченце — прошепна пак в ухото му майка му.

— Какво е незначителен?

— Важен. А как се казваш?

— Поет — прошепна момченцето. — Поет Коб.

Почна да се унася, задряма и майка му. После баща му се разбуди и всички си приказваха дълго време в полусън.

Той им разказа всичко, което знаеше, всичко, което си спомняше, и за пръв път в живота му те поискаха да слушат още. Задаваха му сериозни въпроси и той сериозно им отговаряше. Слушаха внимателно какво ги пита и отговаряха на въпросите му, като че ли имаше смисъл да им се отговаря. Питаше за всичко, за което си припомни, че е искал да пита, но не е имало кого, освен Бил МакДжий, който беше деветдесет годишен, но въпреки това го обичаше и никога не се подиграваше на името му, нито се правеше на голям пред него, нито се държеше с него тъй, сякаш е различен, глупав, малък или какво и да било.

Питаха го също за Бил и за майката на Бил. Вече изобщо не бяха поет и актриса. Вече не бяха представителен мъж и красива жена. За пръв път в живота му те бяха за него това, което е представлявала за Бил собствената му майка, и той беше спокоен и доволен, че и хора, които не са черни, могат също да бъдат такива. Мислил бе, че не могат. Мислил си беше, че само черните хора могат да бъдат такива, защото единствените такива хора, които познаваше, бяха черни.

Майка му изслуша много внимателно всичко, което ѝ каза, после попита:

— Искаш ли да имаш брат?

— Да — отвърна момчето. — Но повече от всичко искам да се върне Бил МакДжий.

— Зная, но не можем да върнем Бил. Когато някой си отиде по този начин, той не се връща. Идва някой друг.

— Кой идва?

— Не знаем — рече жената, — но знаем, че ще бъде наш, тъй както си наш ти.

— Наш? Защо ще бъде наш?

— Защото се обичаме.

— Защо се обичаме?

— Защото сме едно малко семейство в голямото семейство.

Мъжът протегна ръка към жената през момченцето и я прегърна, обгръщайки ги двамата заедно, жената протегна ръце да ги прегърне — и него, и момченцето, а момченцето изпъна ръце да прегърне мъжа и жената, прегърнати заедно. И тримата се прегърнаха, разсмяха се и преплетоха краката си, като за пръв път в живота си се превръщаха в нещо повече от това, което са били досега, нещо по-хубаво и от

поезията, по-хубаво и от играта на сцената, превръщайки се в самото нещо, от което поезията черпи живот, а изпълнението на сцената — своето оправдание да съществува.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.